

Wat heeft Brussel voor ons in petto?

12 oktober is de dag. Europees Landbouwcommissaris Ciolos presenteert dan de voorstellen van de Europese Commissie voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid 2014 – 2020. Dan wordt duidelijk wat 'Brussel' voor de akkerbouw in petto heeft.

Hoopgevend lijkt het allemaal niet. De liberalisering van de markten wordt versterkt doorgezet. Als doekjes voor het bloeden (vangnetten) zijn in de uitgelekte voorstellen genoemd:

- een rampenfonds voor calamiteiten (denk aan EHEC-crisis);
- een risk management toolkit. Door Ciolos omschreven als nieuwe inkomensstabilisator om de te verwachten sterke prijsschommelingen op de markten op te vangen;
- de graaninterventie lijkt op circa 10 eurocent te worden gehandhaafd.

STRONG

'A strong agriculture is vital for the EU food industry and global food security', zegt Ciolos. Dat is mooi gezegd. Echter over marktbescherming en faire prijzen die akkerbouwers dringend nodig hebben voor hun inkomen zwijgt Brussel. Wel is duidelijk dat er aan meer eisen moet

worden voldaan om de toeslagrechten uitbetaald te krijgen. Ciolos wil de toeslagen richten op actieve boeren, hobbyisten worden uitgesloten. Boven € 150.000 per bedrijf wordt gekort. Naast de basistoelag een toeslag voor vergroening. Vergroeningsregels zijn nog niet helder. Vraag: moet je hiervoor iets doen bovenop wat je nu al doet om te voldoen aan wettelijke regels. Er doen allerlei 'eisen' de ronde. Vruchtwisseling/diversificatie, ecologische bedrijfsvoering ... De NAV voelt niets voor extra regels. Er zijn al regels genoeg in het kader van de vergroening. Extra toeslagen voor gebieden met beperkingen, kleine boeren en jonge boeren heeft Brussel ook in de pocket.

En ... gekoppelde steun voor specifieke sectoren en producties die vanwege sociale of economische redenen van belang zijn. Op vrijwillige basis.

BESLUITVORMING

12 oktober komen de definitieve voorstellen, tenminste als publicatie niet weer wordt uitgesteld. Besluitvorming in Europees Parlement en Raad van Landbouwministers in 2012. De voortekenen zijn weinig verheffend. In 2014 treedt het nieuwe GLB in werking ...

NAV

Toeslagen op de schop

Ciolos wil af van de historische referentie voor de toeslagen. Eind 2018 zou ook Nederland helemaal over moeten op een gelijk bedrag per ha. Staatssecretaris Bleker heeft haast en wil heel snel naar een gelijke basistoelag per hectare. Bedrijven met een hoge toeslag per ha krijgen dan harde klappen. In de akkerbouw gaat het om onder meer bedrijven met zetmeelaardappelen. Ze zijn nu voor gemiddeld 90% van hun inkomen afhankelijk van toeslagen. Een rekensommetje leert hoe hard de klap aankomt.

Een bedrijf met zetmeelaardappelen ontvangt nu gemiddeld ongeveer € 600, - toeslag per ha. Indien over wordt gegaan op een gelijk bedrag per ha, zal de basistoelag excl. vergroeningstoelag per ha naar verwachting uitkomen op ca. € 300, -. Een bedrijf met 50 ha akkerbouw zou er dus € 15.000, - op achteruit gaan. Met deze gegevens in het achterhoofd vindt de NAV dat gekeken moet worden hoe de klappen opgevangen moeten worden: herkoppeling van de toeslagen, een regionale opslag in het zetmeelgebied op de basistoelag of andere tegemoetkomingen die het inkomensverlies op kunnen vangen.

NAV

Gelijk speelveld met gekoppelde toeslagen

De NAV is blij dat EU-landbouwcommissaris Ciolos voor de periode 2014-2020 de mogelijkheid biedt van koppeling van bedrijfstoelag aan specifieke gewassen. Dat kan niet alleen perspectieven bieden voor telers van zetmeelaardappelen, maar ook voor de teelt van eiwit- en vezelgewassen. Het moet wel gaan om gekoppelde toeslagen voor alle EU-landen om het gelijke speelveld in de EU te behouden.

De Europese Commissaris wil in de toekomst 5 tot maximaal 10% van het Europese toeslagenbudget reserveren voor koppeling, zoals nu nog het geval is bij zetmeelaardappelen. Een hernieuwde koppeling voor zetmeelaardappelen vindt de NAV zeer welkom. Het kan een dramatische terugval van inkomens in het zetmeelgebied beperken, helpt voorkomen dat op korte termijn de consumptieaardappelmarkt wordt ontwricht en is van belang voor de continuïteit van Avebe. Het moet een regeling zijn voor alle EU-landen. Het mag niet mogelijk zijn dat

bijvoorbeeld Frankrijk de koppeling voor zetmeelaardappelen instelt en Nederland niet.

Naast de verplichte koppeling voor zetmeelaardappelen vindt de NAV gekoppelde steun ook noodzakelijk voor gewassen die uit het oogpunt van duurzaamheid en/of voedselzekerheid gewenst zijn. Het gaat dan om eiwitgewassen en vezelgewassen. Verschillende EU-landen kennen voor deze gewassen nu al een 'gekoppelde' steun. Nederland niet.

NAV

Bij een bezoek aan een pretpark of kermis is de achtbaan een populaire attractie. Het beantwoordt aan de vraag naar sensatie, snelheid en spanning. En veel mensen zijn hiervoor bereid een behoorlijke entreeprijs te betalen, waarbij vaak ook nog het geduld op de proef gesteld wordt van een behoorlijke wachtrij.

Als akkerbouwer waan je je dikwijls ook in een achtbaan. Niet op de kermis maar in de bedrijfsvoering. Het ene moment is het weer onvoorspelbaar, klimaatsverandering met als gevolg toch duidelijk een afname aan oogstbare dagen. Het is slechts op te vangen door alsmear meer te investeren in oogstcapaciteit en betere ontwatering. Het resultaat hiervan zien we terug in hogere kosten.

Het andere moment zien we door weersinvloeden ook een achtbaan terug; die van de vrije marktprijzen voor aardappelen en uien. In het gortdroge voorjaar denkt iedereen aan een mogelijk tekort aan

product, wat resulteert in hoge (termijn) marktprijzen. Echter met de neerslag die voor veel gewassen nog net op tijd kwam, stegen de opbrengsten tot net boven het marktveiwicht... Met als gevolg dat de marktprijzen door de 'hoeven zakken'. Gelukkig ondervindt de graanmarkt nog een positief effect vanuit de krappe voorraadpositie van 2010, waardoor tot nu toe de granen nog een bodempje in onze markten leggen.

Ook de overheden doen volop mee aan de 'politieke achtbaan'. Zo laat EU-landbouwcommissaris Ciolos menig proefballon op met de meest uiteenlopende voorstellen. Is het ene moment de doelstelling om alle landbouwsteun te ontkoppelen, het andere moment komt er een mogelijk plan om dan per lidstaat toch een deel van de bedrijfsstoeslag te koppelen aan bijvoorbeeld de teelt van zetmeelaardappelen, eiwitgewassen, vlas en vezelhennep. Wat dat betreft zien we er naar uit dat deze commissaris

met zijn definitieve plannen komt. Dichter bij huis kan onze staatssecretaris Henk Bleker er ook wat van. Vorig jaar rond deze tijd haalde hij ferm een streep door natuurplannen zoals het Flevolandse Oostvaarderswold, om nu de provincie geen strobreed in de weg te leggen om dit onzalige plan toch uit te voeren! En daarnaast is het niet meer zo dat voor natuurplannen de grond eerst netjes wordt aangekocht. Nu wordt er eerst een natuurbestemming op gelegd, waarna de boer met de rug tegen de muur komt te staan. Dus daar gaat de goede sier die deze staatssecretaris bij de boeren wilde maken.

In dit beschreven geweld van 'achtbanen' kunnen we de klimaatseffecten niet bestrijden, maar wel als georganiseerde landbouw proberen de politiek 'normaal te laten doen', door onze beleidspunten over te nemen!

Teun de Jong

Suikerquotering beste garantie voor stabiele prijzen

Europees Landbouwcommissaris Ciolos wil na 2016 de EU-suikerquotering afschaffen om vrijere concurrentie mogelijk te maken. De NAV denkt daar heel anders over. Het voortzetten en verbeteren van het huidige EU-suikersysteem biedt de beste garanties voor stabiele suikerprijzen voor zowel consument als producent.

Het huidige EU-suikersysteem kent één zwakte en dat is dat de landen die een voorkeursrecht hebben om zonder EU-invoerheffing naar de EU te mogen exporteren, wel een leverrecht hebben, maar geen leverplicht. Als de wereldmarkt een hogere prijs biedt dan de Europese markt, wat afgelopen jaar het geval was, dan gaat die suiker niet naar de Europese markt. Hierdoor is er nu in de EU een krapte ontstaan.

In het voorkeursrecht voor de armste landen is wel een leverrecht maar geen leverplicht opgenomen. Deze tekortkoming in de handelsafspraken tussen de armste landen en de EU, heeft ertoe geleid dat de suikergebruikers in de EU voor de korte-termijn-contracten geconfronteerd worden met de hoge suikerprijzen op

de wereldmarkt. Om hieraan het hoofd te bieden stelt de NAV voor of aan het voorkeursrecht voor de armste landen een leverplicht te koppelen, of het Europese bietenquotum te vergroten.

Als de suikerquotering na 2016 wordt afgeschaft en vermindering van de bietenproductie in de EU plaatsvindt, zoals na de suikerhervorming van 2005, dan zullen frisdrankenindustrieën, ijsfabrikanten, bakkerijen en zoetwarenindustrieën en andere suikergebruikers uiteindelijk worden overgeleverd aan de Braziliaanse suikerindustrie. Zij domineren nu de wereldmarkt voor meer dan 50% en hebben nog een ander alternatief. Zij kunnen namelijk de knop zo omgooien naar de productie van bio-ethanol. De suikergebruikers zoals bakkerijen en zoetwarenindustrieën zouden nog eens goed moeten nadenken of liberalisering van de suikermarkt met daaraan gekoppeld sterke prijsschommelingen en grote afhankelijkheid van de grillen van de Braziliaanse 'suikermaffia' beter is dan een EU-suikerbeleid met stabiele prijzen en leveringszekerheid en suiker inkopen bij de Europese 'suikermaffia'.

NAV

Akkerbouw ondergeschikt aan industrie

Hoe de belangen van de akkerbouw ondergeschikt worden gemaakt aan industrie en diensten wordt opnieuw zichtbaar. De Oekraïne mag in de toekomst tarwe en maïs zonder heffing exporteren naar de EU. EU en Oekraïne willen dit afspreken in een vrijhandelsakkoord. In ruil voor de afbouw van de EU-invoerheffingen op graan vervallen belemmeringen voor de EU om auto's te verkopen in Oekraïne, zegt regeringsfunctionaris Valeriy Pyatnitsky tegen persbureau Ukrinform. Volgens markt bureau Agritel krijgt Oekraïne in 2012 een heffingvrij quotum van 1,6 miljoen ton. Dan mag het land 950.000 ton tarwe, 400.000 ton maïs en 250.000 ton gerst zonder heffing verkopen in de EU. Het is nog geen definitief akkoord maar je ziet hoe de akkerbouwbelangen verkwanseld dreigen te worden. Schande.

In de Oekraïne is de kostprijs van graan lager dan in de EU. Als het voorstel werkelijkheid zou worden, leidt dat tot extra druk op de graanprijzen in de EU. De NAV wijst de verdere afbraak van marktbescherming af en zal alles in het werk stellen het tij te keren.

NAV

Graan is fundament menselijke beschaving

Graan is niet alleen de spil van de akkerbouw maar ook de basis van de samenleving. Vlees, bloemen en luxe goederen zijn minder belangrijk. Ze kunnen worden gemist. 'Graan is het fundament van de menselijke beschaving', stelt de zelfverzekerde akkerbouwer Piet Hermus (45) in het Westbrabantse Zevenbergschenhoek.

Dankzij een heldere stellingname en duidelijke argumentatie won Piet Hermus in 2003 het digitale Nieuwsgrazer verkiezingsdebat. Hij liet als vertolker van het gedachtegoed van Leefbaar Nederland bekende namen als Joop Atsma (CDA), Dick Stellingwerf (CU), Bas van der Vlies (SGP) en Harm Evert Waalkens (PvdA) ver achter zich. En we kennen de markante akkerbouwer van de deelname aan quizzen. Zo sleepte hij € 525.000,- in de wacht in 2006 als quizkandidaat in de Postcode Miljoenenjacht. Naar eigen zeggen is hij de enige Nederlander die drie keer of meer een prijs heeft gewonnen in een televisiequiz van minimaal een ton. Een beetje trots is dus wel op zijn plaats. Maar hoe fiks je dat? Piet: 'Als je veel losse feitjes in je op kunt nemen dan kun je niet alleen een quiz winnen, maar ook een verkiezingsdebat door de feiten logisch aan elkaar te koppelen. Ik had in plaats van de hogere landbouwschool aan de universiteit geschiedenis of economie kunnen studeren, maar dat is er niet van gekomen.'

HOOGWAARDIGE GROND

Ondanks of dankzij z'n succesvolle deelname aan quizzen boert Piet op ruim 60 ha (volgend jaar krap 70 ha), waarvan 53 ha in eigendom, lichte zavelachtige klei. Hoogwaardige grond, wel een beetje duur en 'in een gebied waar we vaak zijn verzopen'. 'Omdat de grond duur is teel ik gewassen waar je een goed rendement van kunt verwachten.' Bijna vanzelfsprekend neemt hij na de wateroverlast jaren deel aan de brede weersverzekering. Dat anderen zich niet verzekeren is onbegrijpelijk. Het bouwplan: 17 ha tarwe en graszaad, 9,5 ha bieten, 22 ha consumptieaardappelen (deels tafelaardappelen), 7 ha pootuien, 2,5 ha zaaiuien, 2,5 ha knolselderij en 6 ha boerenkool als nateelt na de vroege aardappelen. Industriegroenten, veilinggroenten en cichorei zijn in de loop der jaren uit het bouwplan verdwenen.

Piet Hermus met echtgenote Paula in Mexico

KLOK HEEFT GELIJK

Uit de 'veilinggroentenperiode' weet Piet wat vrijhandel is en dateert zijn stelling: 'De veilingklok heeft altijd gelijk'. Niets, maar dan ook niets voelt hij voor contracten. 'De industrie is geen filantropische instelling. Zij wil zich tegen een niet te hoge prijs verzekeren van grondstofaanvoer. In een goed jaar profiteer je niet mee van de hogere prijzen, en in een jaar met een grote oogst weten ze met een klein vlekje van je af te komen. Bij contracten krijg je altijd te weinig. Ik zie er meer in om als telers gezamenlijk een bodem in de markt te leggen zodat er wat druk van de markt gaat. Als telers moeten we stoppen met het voor elke prijs onze aardappelen of uien meegeven. Enthousiast was ik over het plan van een paar jaar geleden om gezamenlijk aardappelen uit de markt te halen. Ik begrijp niet dat het ons niet samen is gelukt om dat door te zetten. We zijn te kruiperig voor vertegenwoordigers van de industrie.'

MEEGEGEVEN VOOR 5 CENT?

Je aardappelen niet voor elke prijs meegeven. Klinkt mooi. Kan Piet het concreet maken: Bij welke kiloprijs zeg jij dit jaar nee? 'Je stelt nu een heel lastige vraag, daar moet ik over nadenken. Dat weet ik zo niet.' Geef je ze mee voor vijf cent als ze begin april uit de opslag moeten omdat het te warm wordt? 'Dat is lastig, ja voor vijf cent geef ik ze mee. Vorig jaar heb ik voor gemiddeld 23 cent per kg verkocht en dit jaar heb ik de vroege aardappelen en de plantuien goed kunnen verkopen. Ik heb dus een buffer en kan wat lijden...' Maar wat doe je als je in april 2012 maar vier cent kunt beuren?

'Lastig hoor, lastig ... Dan geef ik ze niet mee! Ik zoek een andere bestemming, bijvoorbeeld veevoer. Als we dat allemaal zouden doen en de overschotten zouden inzetten voor biogas, wordt de druk op de prijs minder.'

TOP OF FLOP

Ik ben optimistisch over de toekomst van de akkerbouw. Top of flop is wel afhankelijk van de wereldeconomie en de schulden-crisis in Europa. Binnenkort moeten 7 miljard mondjes worden gevoed, waarvan de helft in Zuidoost Azië. Daarbij komt dat, als de welvaart toeneemt, mensen meer vlees en andere dierlijke producten gaan eten. Daarvoor is meer graan nodig. En de wereldgraanvoorraad is al krap en slechts incidenteel is er een grote oogst. Ik verwacht dus de komende jaren een goede prijs voor graan. Graan is het fundament voor de menselijke beschaving. Het is de spil voor de hele samenleving en natuurlijk ook voor de akkerbouw. Dat bij de oprichting van de NAV door minister Braks en de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond (NCB) de spilfunctie van graan werd ontkend, is net zo iets als het ontkennen van het bestaan van de zwaartekracht.'

'De goede vooruitzichten voor graan hebben een positief effect op de vooruitzichten voor andere producten. Akkerbouwer, het is een mooi vak met goede vooruitzichten. We zijn zelfstandige ondernemers en de industrie heeft ons ook in de toekomst hard nodig. Als het een jaar wat minder is, moeten we niet meteen in mineur vervallen zoals nu het geval is. Niemand van ons hoeft boer te worden, het is onze eigen keuze.'

NAV

Vegetarische Slager wint prijs

Tijdens de internetstemming kwam De Vegetarische Slager als eerste uit de bus, in een competitie met acht andere duurzame ondernemers. De Vegetarische Slager ging bijna één jaar geleden van start in Den Haag en heeft inmiddels ruim 30 verkooppunten verspreid over Nederland en België. Ambitie van de Vegetarische Slager is om dieren uit de voedselketen te bevrijden door producten op basis van plantaardige eiwitten te maken. Jaap Korteweg: 'Wanneer je mensen lekkerder kunt laten eten en tegelijk iets goeds kunt laten doen voor dieren, natuur, klimaat, milieu, het wereldvoedselvraagstuk en hun eigen gezondheid, kan dat een doorbraak betekenen die de wereld een ander aanzien kan geven.' De producten van de Vegetarische Slager hebben als uitgangspunt dat zelfs hartstochtelijke vleeseters ze lekker moeten kunnen vinden zonder geweningsperiode of zonder het gevoel iets te missen. Toen topkok Ferran Adria (El Bulli restaurant) de 100% plantaardige kipspiesjes

proefde in hotel/restaurant Elzenduin kon hij niet geloven dat het geen kip was! Jaap Korteweg: 'Als we zelfs de beste kok ter wereld kunnen overtuigen, moet dat zeker lukken met de 75% van de Nederlanders die niet meer dagelijks vlees eet, maar nog op zoek is naar spectaculaire plantaardige vervangers.'

Ex-NAV-voorzitter Korteweg wil de geldprijs van € 10.000 besteden aan 'de verdere ontwikkeling van spectaculaire, nieuwe, plantaardige vleesvervangers en verdere groei van de keten. Een 100% plantaardige rookworst staat hoog op onze verlanglijst'.

De NAV promoot de teelt van eiwitgewassen. De eerste Triodos Hart-Hoofdprijs voor de Vegetarische Slager is indirect ook een mooie steun in de rug voor eiwitgewassen. Eiwit staat op de kaart. NAV

Test API start

Er vinden in de aardappelketen op initiatief van LTO, al meer dan een jaar gesprekken plaats over een Aardappel Prijs Informatiesysteem (API). De bedoeling is dat alle transacties van consumptieaardappelen op een website voor iedereen inzichtelijk zijn (zoals de transactielijst van VTA). Omdat VTA en de aardappelhandel in de loop van dit proces zijn afgehaakt en er ook onder telers veel discussie is over het systeem, heeft de NAV in juni een korte enquête gehouden onder haar leden die consumptieaardappelen telen om een indruk te krijgen over het draagvlak onder telers. Uit deze enquête bleek dat er geen groot draagvlak onder telers is voor API. Nu is een onderzoek onder een vrij beperkt aantal NAV-leden natuurlijk nog niet representatief voor de sector. Maar de NAV heeft hieruit wel de conclusie getrokken dat er in ieder geval een gedegen draagvlakonderzoek onder telers moet komen voordat het startsein voor API kan worden gegeven. En de NAV hecht er ook sterk aan dat de handel en zeker ook VTA meewerken aan een dergelijk systeem.

In de stuurgroepvergadering API van juli is besloten om met een beperkte groep willekeurig gekozen telers een bepaalde tijd een besloten testfase in te zetten. Hiermee kan het systeem technisch worden getest en onder de groep deelnemers zal dan een draagvlakonderzoek plaats vinden. In de stuurgroepvergadering van september is hier

verder invulling aan gegeven. De testfase zal een volledig teeltseizoen duren. Verder zal via bemiddeling door een onafhankelijke deskundige een maximale inzet worden geplegd om de handel en VTA alsnog bij API te betrekken.

Voor de NAV is draagvlak onder telers en in de hele keten van groot belang. Meer transparantie in de markt is voor telers belangrijk om het rendement van de teelt te verbeteren. Maar deze transparantie mag nooit ten koste gaan van eenheid in de sector. NAV

Sterkere positie telers

Staatssecretaris Bleker schreef onlangs een brief aan de bezorgde Tweede Kamer over de prijsvorming in de agri-nutriketen. Hij pleit voor een gedragscode met een 'geschilbemiddeling'. De NAV verwacht hier weinig van. Om tot een betere margeverdeling in de keten te komen zullen de primaire producenten een gelijkwaardige partner moeten zijn in de keten. Dat is op dit moment niet het geval. Dus de duizenden, vooral individueel opererende telers, zullen zich veel sterker moeten organiseren en de mededingingswetgeving moet daar meer ruimte voor bieden. De producentenorganisaties moeten zelf zo sterk zijn dat ze bij een redelijke verhouding tussen vraag en aanbod de kostprijs + kunnen opeisen. NAV

Ledenactie

Ledenactie

Nog geen lid van de enige echte, onafhankelijke en sectorale vakbond van en voor akkerbouwers, de NAV? Word dan nu lid. Da's nu heel aantrekkelijk: tot 1 januari 2012 betaalt u geen stuiver. Of: u bent al lid maar uw buurman niet? Help de NAV versterken en overtuig uw collega van het goede en nuttige werk van de NAV. Ook voor uw collega geldt: tot 1 januari gratis kennismaken!

De NAV is puur sectoraal voor het akkerbouwbelang en stelt het inkomen van akkerbouwers centraal. Belangenbehartiging kan plaatsvinden zonder concessies te doen aan andere sectoren. De NAV zet zich in voor faire opbrengstprijzen, dat wil zeggen integrale kostprijs (dus inclusief vergoeding voor eigen arbeid en eigen vermogen) plus ondernemersmarge. De vakbond strijdt voor betere toekomstkansen dan degenen die de akkerbouw willen overleveren aan de grillen van de (wereld)markt.

U ziet het: de NAV is uniek. Lid worden kan via het inschrijfformulier op www.nav.nl of pak de telefoon (0168 - 329 130).

Contactpersonen

Voorzitter

Teun de Jong
0518 - 400 081

Regio Noord

Jelte Wiersma
0594 - 688 804

Regio Noordoost

Jos Steenhuis
0591 - 349 468

Regio Flevoland

Keimpe van der Heide
0320 - 213 611

Regio Noord-Holland

Joop de Heer
0224 - 541 277

Regio Zuidwest

Kees van Dijk
0167 - 502 211

Regio Zuid

Kees van Dijk
0167 - 502 211

Nederlandse

Akkerbouw Vakbond

Groeneweg 62
4759 BB Noordhoek

tel : 0168 - 329 130

fax : 0168 - 328 735

e-mail : info@nav.nl

website : www.nav.nl